

Daalde Gods Zoon vóór Zijn geboorte op aarde neer?

Volgens velen is Jezus niet een *man uit Nazareth* die door God werd “gezalfd met heilige Geest en met kracht” (Handelingen 10:38), een *man* door God aan Israël bevestigd door krachten, wonderen en tekenen” (Handelingen 2:22), de “enige middelaar tussen God en mensen, de *mens* Christus Jezus” (1 Timotheüs 2:5), een *man* die de wereld in gerechtigheid zal oordelen” (Handelingen 17:31) maar een Persoon van de Godheid die op een bepaald ogenblik mens is geworden.

Het gesprek met Nicodémus

Men baseert deze gedachte onder andere op wat Jezus eens tegen de farizeeër Nicodémus zei:

“En niemand is opgevaren in de hemel dan Hij die uit de hemel is neergedaald, de Zoon des mensen” (Johannes 3:13)

Uit deze uitspraak leidt men af dat de spreker vanuit de hemel op aarde was neergedaald en bij een eerdere gelegenheid ook naar de hemel was opgevaren. “Om in Bethlehem geboren te kunnen worden is Hij uit de hemel neergedaald”, meent men. “Hij deed afstand van zijn hemelse heerlijkheid en vernederde zich diep om mens te kunnen worden”. Over de vraag bij welke eerdere gelegenheid Hij dan naar de hemel was opgevaren, laat men zich niet uit.

Wie de tekst met Joodse oren beluistert, leidt eruit af dat Jezus zich vereenzelvigde met de Mensenzoon die is beschreven in het boek Daniël (Daniël 7:13-14). In één van zijn visioenen aan het hof van koning Belsazar had deze ziener een mens voor de troon van God zien verschijnen, nadat hij met de wolken ten hemel was gevaren. God bekleedde deze mens met eer en macht en zond hem terug naar de aarde om namens Hem over de volkeren te gaan regeren. De Mensenzoon uit Daniëls visioen voer op in de hemel om er met majesteit te worden bekleed en vervolgens weer uit de hemel neer te dalen.

Toen Jezus met Nicodémus sprak (Johannes 3:13) was Hij **nog niet** in de hemel opgevaren. Want zelfs veel later, na zijn opstanding uit de doden, zei Hij nog tegen Maria Magdalena:

*“Raak Mij niet aan, want Ik ben **nog niet** opgevaren naar mijn Vader; maar ga heen naar mijn broeders en zeg hun: Ik vaar op naar mijn Vader en uw Vader en [naar] mijn God en uw God”* (Johannes 20:17)

Toen Jezus tegen Nicodémus zei dat “niemand in de hemel is opgevaren dan de Zoon des mensen die ook uit de hemel is neergedaald”, gebruikte Hij de

taal van de profeten. De spreker wist dat Hij de Mensenzoon was die in de Hebreeuwse Bijbel was aangekondigd. Er stond geschreven dat die Mensenzoon in de hemel zou opvaren en uit de hemel zou neerdalen. Dus stond het vast dat dit zou gebeuren. Er kon over worden gesproken als een voldongen feit, omdat God het aangekondigd had. Het *moest* gebeuren, want zo “stond het van Hem geschreven”. Het opvaren en neerdalen van de Zoon des mensen behoorde tot de “hemelse dingen” die in de Tenach waren vermeld, de wedergeboorte tot de “aardse dingen” waarvan Israëls profeten eveneens hadden gesproken (Johannes 3:12).

Na zijn opstanding is de Messias opgevaren in de hemel (Markus 16:19-20, Lukas 24:50-53, Handelingen 1:9-11) waar God Hem heeft bekleed “met heerschappij en eer en koninklijke macht” (Daniël 7:14). Hij zit daar aan Gods rechterhand tot het tijdstip dat de Schepper voor zijn terugkeer heeft bepaald (Psalm 110:1). Dan zal Hij uit de hemel neerdalen (Handelingen 2:11, Mattheüs 24:30-31, Hebrëen 2:5-9). Johannes 3:13 grijpt op deze gebeurtenissen vooruit.

De gedachte dat een Goddelijk wezen op aarde is neergedaald kan onmogelijk aan Johannes 3 worden ontleend. Want Jezus zei dat niemand is opgevaren in de hemel of uit de hemel is neergedaald behalve *de Zoon des mensen*. En die Hebreeuwse uitdrukking: “mensenzoon” of “menskind”, die in de Tenach dikwijls voorkomt, betekent: een *man* of een *mens*. Een menselijk wezen. Beslist geen engel of geest, laat staan een Persoon van de Godheid. Als *mensenzoon* is Jezus opgevaren naar de hemel en uit de hemel neergedaald. Dat opvaren en neerdalen konden pas plaatsvinden nadat Hij in Bethlehem als mens ter wereld was gekomen. Niet vóór zijn geboorte of zijn verwekking door Gods Geest in de maagd Maria.

Het brood van het leven

Een ander bekend Bijbelgedeelte dat dikwijls wordt aangehaald om te bewijzen dat “God de Zoon” op zeker ogenblik mens is geworden, is het zesde hoofdstuk van het Johannes-evangelie. Naar aanleiding van een wonderteken dat Hij op de vorige dag had gedaan en waarbij vijfduizend mensen met brood en vis waren gevoed, zei Jezus:

“... het brood van God is Hij die uit de hemel neerdaalt en aan de wereld leven geeft” (Johannes 6:33)

“... Ik ben van de hemel neergedaald, niet opdat Ik mijn wil zou doen, maar de wil van Hem die mij heeft gezonden” (Johannes 6:38)

“Dit is het brood dat uit de hemel neerdaalt, opdat men daarvan eet en niet sterft. Ik ben het levende brood dat uit de hemel is neergedaald; als iemand

van dit brood eet, zal hij leven tot in eeuwigheid. En het brood dat Ik zal geven is mijn vlees voor het leven van de wereld” (Johannes 6:50-51)

Jezus zei minstens drie maal dat Hij het echte manna was, het brood van het leven (vs.35,48,51), de vervulling van het type in de wet en Hij zei ook minstens drie maal dat Hij uit de hemel was neergedaald (vs.33,38,51). Uit die laatste mededeling hebben velen afgeleid dat Hij vóór zijn geboorte op aarde was neergedaald om mens te kunnen worden.

De Joden uit Galilea die naar Jezus waren komen luisteren begrepen er niets van en lieten Hem massaal in de steek. Hun reactie wordt door de evangelist als volgt beschreven:

“De Joden dan mopperden over Hem, omdat Hij zei: Ik ben het brood dat uit de hemel is neergedaald. En zij zeiden: Is Deze niet Jezus, de zoon van Jozef, wiens vader en moeder wij kennen? Hoe zegt Hij nu: Ik ben uit de hemel neergedaald?” (Johannes 6:41-42)

Sommige van de aanwezigen waren wellicht dorpsgenoten van Jezus. Hun reactie was voorspelbaar en volstrekt logisch. Ze zeiden: “Hoe kun jij nou zeggen dat je uit de hemel bent neergedaald? Je bent de zoon van Jozef en Maria en je bent bij ons opgegroeid. Je bent beslist niet uit de hemel komen vallen! Wat een flauwekul!”

Wij, gelovigen uit de volken, begrijpen Jezus evenmin. Want wij leiden uit zijn woorden af, dat Hij nog vóór zijn geboorte vanuit de hemelse lichtwereld in dit aardse tranendal was afgedaald. Maar dat was niet wat Jezus bedoelde. Wanneer Hij dát bedoeld had, zou Hij het hebben gezegd. Maar Hij gaf de volgende uitleg:

“Jezus antwoordde en zeide: Moppert niet onder elkaar. Niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader die Mij heeft gezonden, hem trekt; en Ik zal hem opwekken op de laatste dag” (Johannes 6:43-44)

Dat Jezus “het levende brood is dat uit de hemel neerdaalt en aan de wereld leven geeft” betekent blijkbaar, dat Hij de mensen die “tot Hem komen” (vs.35,37,44), dat wil zeggen: de mensen die naar Hem opkijken en in Hem geloven (vs.35,40,47) “zal opwekken op de laatste dag”, de dag waarmee de tegenwoordige boze eeuw eindigt. Volgens de uitleg die Jezus van zijn eigen woorden gaf, was Hij niet *in het verleden* als Goddelijk wezen op aarde neergedaald, maar zou Hij *op de laatste dag* vanuit de hemel neerdalen om bepaalde mensen met een onsterfelijk en onvergankelijk lichaam uit de doden op te wekken.

Volgens de oorspronkelijke tekst van het evangelie gebruikte de spreker drie verschillende werkwoordsvormen toen Hij zei dat Hij uit de hemel was neergedaald:

a. een tegenwoordige tijd (*presens*): “het brood van God is Hij die uit de hemel neerdaalt en aan de wereld leven geeft” (vs.33). Hiermee wordt de indruk gewekt dat het brood van God *voortdurend* uit de hemel neerdaalt om aan de wereld leven te geven.

b. een voltooid verleden tijd: “want Ik ben van de hemel neergedaald, niet opdat Ik mijn wil zou doen, maar de wil van Hem die mij heeft gezond” (vs.38). Hiermee wordt de indruk gewekt dat het neerdalen uit de hemel *heeft plaatsgevonden in het verleden*, maar die indruk is vermoedelijk onjuist want in het volgende vers merkt Jezus op dat “doen van de wil van Hem die mij heeft gezond” betekent: “alle gelovigen opwekken op de laatste dag en geen van hen verliezen” (vs.39).

c. een *aoristus*: “Ik ben het levende brood dat uit de hemel is neergedaald” (vs.51). De *aoristus* is een tijdloze werkwoordsvorm die in de Nederlandse taal niet bestaat. Het feit van het neerdalen wordt vermeld maar het moment waarop dit zal plaatsvinden wordt niet genoemd. De vertalers hadden in vers 51 met evenveel recht kunnen schrijven: “Ik ben het levende brood dat uit de hemel neerdaalt”. Ze hadden zelfs kunnen schrijven: “Ik ben het levende brood dat uit de hemel zal neerdalen”. Geen van deze drie versies is een letterlijke weergave van de Griekse tekst, want een letterlijke weergave is in onze taal niet mogelijk.

Uit het gebruik van drie verschillende tijden van het werkwoord blijkt dat we voorzichtig moeten zijn met het trekken van conclusies over het tijdstip van de handeling. Een voltooid verleden tijd is de Bijbel soms niet een aanduiding van iets dat in het verleden *heeft plaatsgevonden*, maar een aanduiding van iets dat God in het verleden in Zijn woord *heeft laten optekenen* zodat het beslist zal gebeuren. Het tijdstip waarop het zal gebeuren kunnen we aan Hem overlaten.

De uitdrukking “uit de hemel neergedaald” kan behalve een letterlijke betekenis ook een figuurlijke betekenis hebben. Jezus vroeg eens aan de Farizeeën:

“De doop van Johannes, was die uit de hemel of uit de mensen?” (Markus 11:30, Mattheüs 21:25, Lukas 20:4).

“Uit de hemel” betekent hier niet, dat Johannes die doop in de hemel in ontvangst had genomen en ermee naar de aarde was teruggekeerd. Jezus bedoelde: “Doopte Johannes in opdracht van God, of in opdracht van

mensen? Was zijn doop een reinigingsritueel dat God had beschikt of een handeling die mensen hadden ingesteld?" Zo is "uit de hemel neerdalen" in Johannes 6 misschien ook een vorm van beeldspraak die aan de geschiedenis van het manna is ontleend. Jezus is Gods gave aan de mensheid. Hij zal de wereld het leven geven zoals het manna aan het volk Israël leven gaf in de woestijn.

Toen zelfs zijn discipelen over zijn toespraak begonnen te mopperen en opmerkten: "Dit woord is hard, wie kan het aanhoren?" zei Jezus tegen hen:

"Valt u hierover? [Wat] dan, als u de Zoon des mensen ziet opvaren waar Hij tevoren was?" (Johannes 6:62)

Ook uit deze uitspraak leiden velen af, dat Jezus vóór zijn geboorte bij zijn Vader had vertoefd, als "eeuwige Zoon" of "God de Zoon". Nog afgezien van het feit dat zulke benamingen in de Schrift niet voorkomen¹, is de conclusie ook niet met de Schrift in overeenstemming. Want Jezus zei niet dat Hij als een geest, of als een Persoon van de Godheid tevoren in de hemel was. Hij was daar als: "de Zoon des mensen". De profeet Daniël had de Mensenzoon in de hemel gezien (Daniël 7:13-14). In dat visioen, dat is vastgelegd in de Bijbel, bevond de Mensenzoon zich bij Gods troon. De discipelen van Jezus waren vertrouwd met de Schriften en begrepen welke plaats hun Meester bedoelde. Ze moesten zich er niet over verbazen als ze Hem binnenkort zouden zien opvaren in de hemel, waar de profeet Daniël Hem had aanschouwd (vgl. Markus 16:19). In Gods raadsbesluit, of voornemen, was Hij daar lang tevoren al.

Het "hogepriesterlijk gebed"

In een gebed dat Jezus kort vóór zijn kruisdood heeft uitgesproken en dat bekend staat als het "hogepriesterlijk gebed", zei Hij:

"Ik heb U verheerlijkt op de aarde, terwijl Ik het werk heb voleindigd dat U mij te doen hebt gegeven; en nu, verheerlijk mij, U, Vader, bij Uzelf met de heerlijkheid die ik bij U had voordat de wereld was" (Johannes 17:5)

Ook deze tekst wordt dikwijls aangehaald om te bewijzen dat de Zoon van God vóór de schepping van de wereld al bij de Vader was. Maar het is de vraag of Jezus dat bedoelde. Als gelovige Jood stelde Hij zich op het standpunt dat er bij God nooit iets mis gaat en dat Gods "werken van de grondlegging van de wereld af volbracht zijn" (Hebreeën 4:3). De Messias is volgens de apostel Petrus "voorgekend vóór de grondlegging van de wereld",

---

¹ In de Bijbel wordt Jezus dikwijls "de Zoon van God" genoemd, maar nooit "God de Zoon" of "de eeuwige Zoon". De naam "Zoon van God" of "Zoon van de Allerhoogste" ontving Hij pas na zijn geboorte uit de maagd Maria (Lukas 1:30-32).

maar pas “in het laatst van de tijden *geopenbaard*” (1 Petrus 1:20). Hij was er al voordat de wereld was, in het raadsbesluit en de voorkennis van zijn Vader. Als levend mens verscheen Hij pas “in de volheid des tijds” op het wereldtoneel (Galaten 4:4-5).

De apostel Paulus kon schrijven dat aan gelovigen “genade is gegeven in Christus Jezus vóór de tijden van de eeuwen”. Maar die genade werd pas geopenbaard toen Jezus de dood afschafte en onvergankelijk leven aan het licht bracht door uit de doden op te staan (2 Timotheüs 1:9-10). Het koninkrijk van God waarin bepaalde volken na het oordeel van de Messias een erfdeel zullen ontvangen, is voor hen bereid “van de grondlegging van de wereld af” (Mattheüs 25:34). In Gods plan met de wereld was het er destijds al. Maar in de aardse werkelijkheid is het er zelfs nu nog niet.

Volgens het evangelie dat Johannes heeft geschreven, zei Jezus bij meerdere gelegenheden dat wie in Hem gelooft, eeuwig leven heeft (Johannes 3:15, 3:16, 5:39-40, 6:54, 10:28). Uit deze uitspraak zou men kunnen afleiden dat gelovigen nu al eeuwig leven hebben. Maar dat zou een misvatting zijn, want Jezus heeft ook gezegd:

“Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: er is niemand die [zijn] huis, broers, zusters, moeder, vader, kinderen of akkers heeft verlaten ter wille van Mij en ter wille van het evangelie, die niet honderdvoudig ontvangt, nu in deze tijd: huizen, broeders, zusters, moeders, kinderen en akkers, met vervolgingen, en in de toekomstige eeuw eeuwig leven” (Markus 10:29-30).

Het eeuwige leven zal pas worden geschonken in de toekomstige eeuw, daarom heet het ook zo. Maar dat geschenk staat vast, aangezien God het heeft beloofd. Er kan met grote stelligheid over worden gesproken. Gelovigen “hebben” eeuwig leven, net zoals ze de verlossing “hebben” door het bloed van Christus (Efeze 1:7). Maar die verlossing is nog toekomstig. Het is een lotsdeel dat voor hen is weggelegd. Op dit moment hebben ze alleen nog maar een onderpand in hun bezit, de beloofde heilige geest (Efeze 1:13-14).

Wanneer Jezus zegt dat Hij bij de Vader heerlijkheid had voordat de wereld was (Johannes 17:5), dan wordt daarmee bedoeld dat de Messias was voorgekend vóór de grondlegging der wereld (1 Petrus 1:20) en was voorbestemd om over de schepping te gaan heersen (Psalm 8:5-7, Hebreeën 2:5-9)².

---

² Deze verklaring van Johannes 17:5 werd al gegeven door Hugo de Groot. Uit sommige oude vertalingen van het Nieuwe Testament blijkt dat dit de juiste interpretatie is. De Arabische vertaling luidt: “nu dan, vader, verheerlijk mij met de heerlijkheid die er voor mij bij U was voordat de wereld was”. En de Ethiopische zegt: “en nu, verheerlijk mij, Vader, met mijn heerlijkheid die bij U is, die er was voordat de wereld was”.

Conclusie

We vatten samen:

1. In de Bijbel wordt dikwijls gezegd dat iemand iets “heeft”, wanneer het hem door God is beloofd, of wanneer het voor hem is bestemd. De Messias had heerlijkheid voordat de wereld was. Echter niet in eigen persoon, maar “bij de Vader”.

2. In de Bijbel wordt ook dikwijls gezegd dat iemand ergens “is” of “was”, wanneer er van hem is geprofeteerd dat hij zich op de genoemde plaats bevindt. De Mensenzoon was opgevaren in de hemel en uit de hemel neergedaald. Toen Hij hierover sprak was dit nog niet letterlijk gebeurd maar het had plaatsgevonden in een visioen van de profeet Daniël. Van gelovigen kan worden gezegd dat ze zijn “opgewekt uit de doden” en “in de hemelse gewesten zijn geplaatst” (Efeze 2:4-7, Kolossenzen 2:13), zodat ze “niet langer in de wereld leven” (Kolossenzen 2:20-23). Maar dit alles is gebeurd “met” of “in” Christus. Alleen voor het Hoofd is het al realiteit. Van de leden kan het worden gezegd omdat ze onlosmakelijk met het Hoofd verbonden zijn. Voor hen gaat dit in vervulling bij de opstanding van de rechtvaardigen.

3. Uit teksten als Johannes 3:13, 6:33, 6:38, 6:51-52 en 17:5 kan dus niet worden afgeleid dat de Messias er voor de schepping al was, als een Persoon van de Godheid. In Gods plan en raadsbesluit was Hij er wel. Veel teksten in het Johannes-evangelie worden door gelovigen uit de volken verkeerd verstaan. De denkwijze van de evangelist was Hebreeuws, niet Grieks. Wat God gesproken heeft, is – ook al moet het misschien nog tot stand komen.

4. Wanneer Jezus tegen zijn Joodse hoorders zegt dat Hij uit de hemel is neergedaald dan moet dit, gezien de hierop volgende discussie, worden opgevat als beeldspraak.

“Dwaalt niet, mijn geliefde broeders. Elke goede gave en elk volmaakt geschenk daalt van boven neer, van de Vader van de lichten, bij Wie geen verandering is of schaduw van omkering” (Jakobus 1:16-17).

Wanneer van elke goede gave kan worden gezegd, dat die van boven, uit de hemel, van de Vader neerdaalt, hoeveel te meer kan dit dan worden gezegd van de Messias die de wereld het leven geeft.

5. In de Bijbel wordt nooit gezegd dat “God de Zoon”, de “eeuwige Zoon van God” of een Goddelijk wezen is opgevaren in de hemel en uit de hemel is neergedaald. De Bijbel zegt dat de Zoon des mensen dit heeft gedaan. DE

mens, DE erfgenaam van Adam, waarover in Psalm 8 en Daniël 7 wordt gesproken.

6. Na zijn opstanding zei Jezus niet dat Hij als Goddelijk wezen, of Persoon van de Godheid, terugkeerde naar de plaats die Hij voor de schepping al had ingenomen. Hij zei:

“Ik vaar op naar mijn Vader en uw Vader en [naar] mijn God en uw God”
(Johannes 20:17)

Jezus zei dat Hij als *mens* in de hemel zou opvaren, als mens naar zijn God, die ook de God was van het volk Israël. Als mensenkind steeg Hij op naar zijn hemelse Vader die ook de Vader was van de discipelen en van Maria Magdalena.

7. Hoewel de boodschap die Jezus bracht het woord van God was, zei Hij tegen zijn volksgenoten niet dat ze Hem moesten geloven omdat Hijzelf God was. Tegen godsdienstige leiders die het op zijn leven hadden gemunt zei Hij:

“Als u kinderen van Abraham was, zou u de werken van Abraham doen; maar nu tracht u Mij te doden, een mens die de waarheid tot u heeft gesproken die Ik van God heb gehoord, dat deed Abraham niet” (Johannes 8:39-40)

Jezus noemde zichzelf “een mens”, en ook de apostelen noemden Hem zo (1 Timotheüs 2:5, Handelingen 2:22, 10:38, 17:31). We doen er goed aan om die belijdenis vast te houden en geen “andere Jezus” te prediken dan de apostelen hebben gepredikt (2 Korinthe 11:4).

* * * * *

[voor het bovenstaande artikel heb ik veel ontleend aan de geschriften van Andrzej Wiszowaty, Benedikt Wiszowaty en Joachim Stegmann. Deze auteurs uit de vroege zeventiende eeuw worden alomtverguisd als “socinianen”, maar hadden een diep inzicht in de Schriften]